

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

תלוי בפי
991

שמות תש"ף השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

ילדים הם גאולה

ולאבד עמים שלמים מעל פני האדמה ולגזול את רכושם. תיקון עולם.

פצצת אוכלוסין – פצצת דמה

העיוות הזה מגיע גם לדורנו. הביולוג פול ארליך כתב בשנת 1968 ספר בשם "פצצת האוכלוסין" שהזהיר מפני ילודה וילדים וריבוי אוכלוסין. על מנת שנבין את חומרת הבעיה, על כריכת הספר מופיעה תמונה של רימון מתפוצץ, לא פחות. אם לא נמנע ילודה, לדעתו, יהיה רעב המוני בעולם ויתרחשו אסונות חברתיים. הוא התנבא שאם לא נעצור את ריבוי האוכלוסין, הרי שבתוך 10 עד 20 שנה יהיה פיצוץ.

פול ארליך רכש לעצמו תנועה של חסידים שהפיצו את אזהרת הסכנה הנוראה שלו לממשלות, ואלו החלו לנקוט מיד בצעדים להגבלת האוכלוסייה, עידוד הפלות וצמצום ילודה. תקציבי עתק הושקעו בהסברה ובאמצעי מניעה. אלפי מרפאות להפלות הוקמו ברחבי העולם על מנת להציל אותן מהפיצוץ הנורא שעתיד להתרחש בכדור הארץ אם לא נפעל להצלתו, ובמדינת רבות הילודה ירדה.

זה בא וכברו בידו

האם התחזיות של פול ארליך היו נכונות לגמרי או נכונות בחלקן? כנגד המגמה של ארליך קמו אנשים שעוסקים בכלכלה, ובראשם הכלכלן ג'וליאן סימון, והסבירו שכיוון שהעולם הוא גדול ויש לו משאבים רבים, כדור הארץ לא יקרוס אם יהיו בו עוד ילדים. להפך, ריבוי אוכלוסין יפתח את העולם. הוויכוח התעצם ובשנת 1980 ערכו ג'וליאן סימון ופול ארליך התערבות פומבית והסכימו שבידקו בשנת 1990 את מחירן של חמש מתכות נפוצות: נחושת, כרום, ניקל, טונגסטן ובדיל. סימון העריך שערכו של סל המתכות ירד עד שנת 1990, ופול ארליך העריך שהמחירים יעלו. כעבור עשר שנים, ב-1990, נבדקו המחירים העולמיים והתברר שפול ארליך טעה בגדול. מסתבר שגידול האוכלוסייה מביא איתו גדילה של הברכה העולמית. את ההיגיון הזה הבינו חז"ל שאמרו כי כל ילד וילדה מביאים את הברכה שלהם לעולם, ובלשונם: "זה בא וכברו בידו". זכר נולד עם כיכר הברכה שלו ונקבה מביאה ברכה לעולם באמצעות התפילה (נדה לא ע"ב).

ילדים מביאים ברכה

הָבָה נְתַחַמְכֶּמָּה לֹא פֶן יִרְבֶּה

תיאור גלות מצרים בתורה מתחיל בתיאור הפחד של פרעה מהילודה היהודית. הוא מפחד מהריבוי הטבעי של עם ישראל, ולדידו זה לא נכון שכל ילד הוא ברכה. הוא שכח את החכמה ואת רוח האלוקים של יוסף שהצילה את מצרים מרעב ושכח את הברכה שיעקב הביא למצרים. הוא לא מבין שריבוי יהודים יביא לו עוד מיסים, עוד ידיים עובדות לבנות את ערי המסכנות. הוא רואה בילדים רק רע. "הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעִצּוֹם מְאֹד; הָבָה נְתַחַמְכֶּמָּה לֹא פֶן יִרְבֶּה" (שמות א).

חכמינו מספרים לנו ששנאת הילדים שלו לא הייתה רק כלפי הילדים של עם ישראל, עינו הייתה צרה בכל ילד שנולד. "וַיֵּצֵא פְרַעְוֹה לְכָל עַמּוֹ לְאֹמֶר כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד תִּשְׁלַיְכֶהוּ וְכָל הַבֵּת תַּחֲיִין" (שמות א כב) - "גם על עמו גזר" (רש"י). ללמדך שגזירת "דילול האוכלוסין" חלה גם על המצרים. משהו אידיאולוגי מעוות.

לעומתו מתחיל תיאור הגאולה בגבורתן של המיילדות ושל שאר הנשים העבריות, שהתורה מכנה אותן: "כִּי לֹא כָנְשִׁים הַמִּצְרַיִת הֶעֱבְרִית כִּי חַיִּית הֵנָּה" - מלאות חיוניות ואהבת חיים. מחיות את הילדים ומביאות להם מים ומזון. ועליהן אמרו חז"ל שבזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ויצאו ממצרים.

אֵת בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּנֹתֵיהֶם יִשְׁרְפוּ בְּאֵשׁ לְאַלְהֵיהֶם

הריגת ילדים ושריפתם הייתה תרבות כנענית, תרבות עמונית, תרבות שהעלתה על מזבחה הרבה מאוד ילדים. על כך מעידה התורה ואומרת: "כִּי גַם אֵת בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּנֹתֵיהֶם יִשְׁרְפוּ בְּאֵשׁ לְאַלְהֵיהֶם" (דברים יב לא). הפחד מפני הילדים שיאכלו את האוכל של הוריהם גרם גם בתקופות יותר מאוחרות להילחם בילודה, והוא התבטא אצל הרומאים בחובה המוסרית להרוג ילדים למען איכות החיים. כה אמר אריסטו: "כדי להימנע מפיצוץ אוכלוסין, יש ילדים שצריך להורגם, מאחר שיש להגביל את כמות האוכלוסין במדינה". זה היה כנראה הצידוק המוסרי שלהם להשמיד להרוג

פיצוץ של ברכות

אם נבחנו את התיאוריה של פיצוץ האוכלוסין היום, 50 שנה אחרי שהספר נכתב, נגלה שכל ילד מביא ברכה גדולה לעולם. כך זה במספרים: בשנת 1968 היו בעולם 3.5 מיליארד אנשים והיום יש בעולם 7.7 מיליארד, קצת יותר מפי שניים. בפועל לא נוצר בעולם רעב המוני ולא אסונות חברתיים כדברי נבואות הזעם של פול ארליך וחסידיו, הפוך לגמרי. כשמספר האנשים בעולם עלה פי שניים, הכלכלה העולמית עלתה ביותר מפי ארבעה. התל"ג העולמי עלה מ-19,000 מיליארד דולר בשנת 1968 לתל"ג עולמי של 87,000 מיליארד דולר היום. במקביל תוחלת החיים העולמית עולה, הבריאות העולמית עולה, תמותת תינוקות יורדת, כמויות המזון גדלו ומתגלים מקורות אנרגיה חדשים.

חסידי ההפלות – חסידים שונים

דא עקא, שפול ארליך וחסידיו אינם הגונים מספיק בשביל לחזור בהם. לפני 10 שנים אמר פול ארליך על הספר "פיצוץ אוכלוסין" כי "הפגם הרציני ביותר בספר הוא שהוא היה אופטימי מדי לגבי העתיד". ללמדך כי מאז פרעה צמצום הילודה זו אג'נדה ולא מציאות.

בתקופת אובמה מימן הממשל האמריקני הפלות ברחבי העולם בהיקף של מיליארדי דולרים. הדבר הראשון שעשה טראמפ הוא חתימה על מסמך שמפסיק את התמיכה האמריקנית בהפלות ברחבי העולם. התוצאה הצפויה היא עליית התל"ג של ארה"ב מ-56,000 דולר בתקופת ברק אובמה לשיא של 59,000 דולר לנפש בתקופת טראמפ אחרי החתימה על הפסקת מימון ההפלות.

צמצום ילודה - צמצום ברכה

את הכלל שאמרו חז"ל על הברכה שבאה בעקבות הילדים אפשר לראות גם דרך השליה. מדיניות צמצום את הילודה שלהם הפסידו ברכה. סין וברית המועצות הן מדינות ענק שצמצמו את הילודה, והכלכלה שלהן צנחה. בסין התמ"ג לנפש הוא 9,000 דולר לנפש. ברוסיה הוא 11,000 דולר לנפש. לשם השוואה, בישראל הילודה לנפש היא פי שניים מרוסיה וסין, והתל"ג בהתאם, הרבה יותר מ-40,000 דולר לנפש. בשנים האחרונות שבהן הוסר האיסור על ילודה בסין החלה הברכה להגיע גם למדינה הזו.

מצוות פרו ורבו

כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים

המצווה על האדם להביא לעולם צאצאים וחיים, היא תנאי לקיום העולם. לכן זו המצווה הראשונה שהצטוו והתברך בה אדם הראשון ברגע בריאתו: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וְנִקְבָּה בָּרָא אֹתָם: וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ וּרְדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּה הַרְמִשָּׁת עַל הָאָרֶץ" (בראשית א).

במצווה זו מצטווה גם נח: "וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ. וְנֹאמְרָה גַם אֹהֲרָה בְּצִידָה: וַיֹּאךְ אֶת-דָּמְכָם לְנִפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ מִיַּד כָּל-חַיַּה אֲדַרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ אֶת-נֶפֶשׁ הָאָדָם: שִׁפְךָ דַּם הָאָדָם בְּאֲדָם דָּמוֹ יִשְׁפָךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת-הָאָדָם: וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׂרְצוּ בְּאָרֶץ וּרְבוּ-בָהּ" (בראשית ט).

חכמינו בגמרא פירשו את הכריכה הזו שהתורה כרכה את המצווה שלא להרוג איש את אחיו במצווה לפרות ולרבות שנאמרה בתחילת הציווי ובסופו. "תניא, רבי אליעזר אומר: כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים, שנאמר: 'שופך דם האדם באדם דמו ישפך', וכתוב בתורה:

'ואתם פרו ורבו'. רבי יעקב אומר: כאילו מומעט הדמות, שנאמר: 'כי בצלם אלהים עשה את האדם', וכתוב בתורה: 'ואתם פרו' וגו'. בן עזאי אומר: כאילו שופך דמים ומומעט הדמות, שנאמר: 'ואתם פרו ורבו' (יבמות סג ע"ב).

בן ובת לפחות

כך מתחיל את דבריו רבי יוסף קארו בשו"ע אבן העזר (סימן א' סעיף א): "חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות. וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים, ומומעט את הדמות, וגורם לשכינה שתסתלק מישראל". עוד נפסק בשולחן ערוך (אבן העזר הלכות פריה ורביה סימן א) "לא יבטל אדם מפריה ורביה - אלא אם כן יש לו בנים. בית שמאי אומרים: שני זכרים, ובית הלל אומרים: זכר ונקבה, שנאמר: 'זכר ונקבה בראם'" (יבמות דף סא עמוד ב. וראה עוד ירושלמי יבמות פ"ה ה"ו).

דעת הרמב"ם - החתונה עצמה מצווה

לדעת הרמב"ם חתונה ופריה ורביה הן שתי מצוות הקשורות זו לזו. יש מצווה בחתונה עצמה "וליקוחין אלו מצות עשה של תורה הם וכו'" (פ"א מאישות ה"ב), והיא מנויה בספר המצוות במצווה ר"ג. ויש מצוות עשה נוספת של פרו ורבו והיא נמנית בספר המצוות במצווה ר"ד. גם מי שלא מביא ילדים, וכגון שהוא בגיל מבוגר, מקיים בכל רגע של נישואים מצווה בהיותו נשוי. ולמה? כי הוא משלים צלם אלוקים בעולם. "א"ר אלעזר: כל אדם שאין לו אשה אינו אדם, שנאמר: 'זָכָר וְנִקְבָּה בָּרָאָם וַיִּבְרָךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָם'" (יבמות סג ע"א).

מלבד השלמת צלם אלוקים, הנישואים מביאים הרבה טובה. כך אומרת הגמרא: אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, שְׂרָוִי בְּלֵא שְׂמֻחָה, בְּלֵא בְּרָכָה, בְּלֵא טוֹבָה; בְּלֵא שְׂמֻחָה, דְּכַתִּיב, (דברים יד) "וַיִּשְׂמַחֲתָ אִתָּהּ וּבִיתְךָ". בְּלֵא בְּרָכָה, דְּכַתִּיב, (יחזקאל מד) "לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ". בְּלֵא טוֹבָה, דְּכַתִּיב, (בראשית ב) "לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ". בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי, בְּלֵא תוֹרָה, וּבְלֵא חוּמָה. בְּלֵא תוֹרָה, דְּכַתִּיב, (איוב ו) "הָאֵם אֵין עֲזָרְתִּי בִּי וְתוֹשִׁיָהּ נִדְחָה מִקִּנְיָי". בְּלֵא חוּמָה, דְּכַתִּיב, (ירמיה לא) "נִקְבָּה תִּסּוּבֵב גְּבָר". רַבָּא בַר עוֹלָא אָמַר, אַף בְּלֵא שְׁלוֹם, דְּכַתִּיב, (איוב ה) "וַיִּדְעַתָּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְיֶה וְגו'" (יבמות סב ע"ב).

דעת הרא"ש - החתונה קדושה

בתוספות הרא"ש שאל למה לא מברכין בחתונה "אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש את האשה" כמו שמברכים על כל מצווה. עוד הקשה: הרי נוסח הברכה הוא "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וּצְוֵנוּ עַל הָעֲרִיּוֹת וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוּסוֹת. וְהִתִּיר לָנוּ אֶת הַנְּשׂוּאוֹת לָנוּ עַל יְדֵי חֲפָה בְּקִדּוּשֵׁינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֲפָה בְּקִדּוּשֵׁינוּ", ושאל על כך "היכן מצונו ברכה כגון זאת שמברכין על מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא והלא אין אדם מברך 'שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט'? ועוד מה ענין להזכיר עריות בכאן, ועוד מה לו להזכיר חופה כיון שמברכין ברכת אירוסין בבית האירוסין בלא חופה?".

ברכת השבה ולא ברכת המצוות

על כל השאלות הללו ענה הרא"ש ואמר: "ונראה לי שברכה זו אינה ברכה על עשית המצוה כי פריה ורביה היינו קיום המצוה". וממשיך להסביר כי "הברכה הזאת נתקנה לתת שבח להקב"ה שקדשנו במצותיו להבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה המותרת לנו, ולא אחת מן העריות. והזכירו בו איסור ארוסות והיתר נשואות בחופה וקידושין שלא יטעה אדם לומר שהברכה נתקנה להתירה לו, לכך הזכירו חופה לומר דדווקא ברכת חופה היא המתרת הכלה, ולהכי הקדימו חופה לקידושין לומר והתיר לנו את הנשואות על ידי ברכת חופה שאחר ברכת קידושין" (תוס' רא"ש כתובות ז ע"ב).

כשמספר
האנשים
בעולם עלה
פי שניים,
הכלכלה
העולמית
עלתה ביותר
מפי ארבעה.
במקביל
תוחלת החיים
העולמית
עולה, כמויות
המזון גדלו
ומתגלים
מקורות
אנרגיה חדשים

חובה ליישב את העולם

החיוב של יישוב העולם כתוב בתורה, שני בנביאים ומשולש בכתובים לגודל חשיבותו. כך אומר הנביא ישעיה (פרק מה יח): "כי כה אָמַר ה' בְּנֵי הַבְּרִיָּה הַשְּׂמִימִים, הוּא הַאֱלֹהִים יִצַר הָאָרֶץ וְעָשָׂה, הוּא כוֹנֵן, לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יִצְרָה אֲנִי ה' וְאֵין עוֹד". והפירוש הפשוט של המילים הוא שאלוקים ברא את העולם שלא יהיה תהו אלא מיושב. שלא יהיה ג'ונגלים ושטחי בר, אלא שדות וכרמים, בתים, יישובים, ערים ודרכים.

אלה שלא מיישבים את העולם פסולים לדון ולהעיד. כך אומרת המשנה בסנהדרין (כד ע"ב): "ואלו הן הפסולים - המשחק בקוביא והמלוה בריבית, ומפריחי יונים וכו'. אמר רבי יהודה: אימתי - בזמן שאין להן אומנות אלא הוא, אבל יש להן אומנות שלא הוא - כשרין". ומסבירה הגמרא שהם פסולים לדון ולהעיד כיון שהם לא עסוקין ביישובו של עולם. וכך נפסק בשו"ע חושן משפט - סימ' לד.

חובה לשחרר חצי עבד - כדי שיוכל להביא ילדים

החובה הזאת היא כל כך גדולה, עד שחכמים אמרו שחייב אדם להשתדל בעניין זה גם אצל אחרים, ולהפסיד מכספו על מנת שהעולם יתיישב ויוולדו ילדים. וכך "מי שחציו עבד וחציו בן חורין - עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל. בית שמאי אומרים: תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם, לישא שפחה אינו יכול, שכבר חציו בן חורין. לישא בת חורין - אינו יכול, שעדיין חציו עבד. יבטל - והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר (ישעיהו מה) לא תהו בראיה לשבת יצרה! אלא: מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חצי דמיו. וחזרו בית הילל להורות כבית שמאי" (פסחים פח ע"א).

היו לו בנים ומתו - חייב ללדת עוד

מכיון שהעיקרון שנלמד מדבריו של ישעיהו הנביא הוא כל כך רחב וגדול, למדו מכאן חכמים הלכה חשובה שלא די ללדת ילדים אלא להשתדל שתהיה המשכיות ויישוב בעולם. וכך בגמרא "איתמר: היו לו בנים ומתו, רב הונא אמר: קיים פריה ורביה, רבי יוחנן אמר: לא קיים. רב הונא אמר קיים, משום דרב אסי, דאמר רב אסי: אין בן דוד בא - עד שיכלו כל נשמות שבגוף, שנאמר: כי רוח מלפני יעטוף וגו'; ורבי יוחנן אמר לא קיים פריה ורביה, 'לשבת יצרה' בעינן, והא ליכא" (יבמות סב ע"א). לדעת רב אסי עצם הלידה של ילד לעולם היא מצווה, אע"פ שאין לו המשכיות. ולדעת רבי יוחנן הטעם של המצווה הוא בניין העולם, וכשהילדים שנולדו מתו - הוא חייב ללדת עוד ילדים אחרים.

וראה בנים לבניך

עוד למדנו מההלכה הזאת שהמצווה היא ללדת ילדים שיכולים ללדת ילדים גם הם. כך פסק השו"ע (אע"ז א ה): "כיון שיש לאדם זכר ונקבה, קיים מצות פריה ורביה, והוא שלא יהיה הבן סריס או הנקבה איילונית". וכך כתוב בהלכה ו' "נולדו לו זכר ונקבה, ומתו והניחו בנים, הרי זה קיים מצות פריה ורביה. במה דברים אמורים. כשהיו בני הבנים זכר ונקבה, והיו באים מזכר ונקבה, אף על פי שהזכר בן בתו והנקבה בת בנו, הואיל ומשני בניו הם באים הרי קיים מצות פריה ורביה. אבל אם היו לו בן ובת, ומתו, והניח אחד מהם זכר ונקבה, עדיין לא קיים מצוה זו".

גם הגויים הם בני פריה ורביה

חכמינו אמרו שהמצווה של "לשבת יצרה" היא לא מצווה מהתורה, אבל היא מצווה שמספרת על מגמת העולם ולכן היא מחייבת את כולם, גם את מי שלא חייב ישירות במצווה זו. ולמשל נזכרים. וכך בגמרא: "איתמר: היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, ר' יוחנן אמר: קיים פריה ורביה, וריש לקיש אמר: לא קיים פריה ורביה. רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה, דהא הוה ליה; וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה, גר שנתגייר - כקטן שנולד דמיו" (יבמות סב ע"א). סברת ריש לקיש מאוד הגיונית, איך ייתכן שגר יקיים את המצווה בילדים שאינם יהודים? אבל הלכה כרבי יוחנן שמסביר כי הילדים הגויים שנולדו לו בהיותו גוי הם קיום המצווה, כי הגויים הם בני פריה ורביה.

בבבקר ירע את ירעה ולערב אל תנח ידך

המצווה ללדת ילדים כתובה גם בכתובים. כך היא מופיעה בספר קהלת (יא) "בבבקר ירע את ירעה ולערב אל תנח ידך פ' אינך יודע אי זה יכשל הנה או זה ואם שנייהם פאחד טובים". למדו מכך חכמים שגם כאשר יש לאדם בן ובת הוא חייב ביישובו של עולם. וכך בגמרא: "דתניא, רבי יהושע אומר: נשא אדם אשה בילדותו - ישא אשה בזקנותו, היו לו בנים בילדותו - יהיו לו בנים בזקנותו, שנא' 'בבבקר ירע את ירעה ולערב אל תנח ידך פ' אינך יודע אי זה יכשל הנה או זה ואם שנייהם פאחד טובים'".

שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם

הרי"ף כותב כי החיוב הזה שונה מהחיוב של בן ובת. שהוא חיוב מהתורה ושאר הילדים הם חיוב מדרבנן: "הא מילתא דרבנן היא, אבל דאורייתא כיון שיש לו זכר ונקבה קיים מצוות פרייה ורבייה". כך כתב גם הרמב"ם (הל' אישות ט"ז ט"ז): "אף על פי שקיים אדם מצות פריה ורביה הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כח, שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם, וכן מצות חכמים היא שלא ישב אדם בלא אשה שלא יבא לידי הרהור, ולא תשב אשה בלא איש שלא תחשד".

ילדים במחיר ספר תורה

הגמרא במסכת מגילה (כו ע"א) אומרת: "אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה ולישא אשה". וכל זה בגלל המצווה הגדולה של נישואין. ויש מחלוקת בין חכמים האם על כל נישואים מוכרים ספר תורה או רק על נישואים שבביל להביא את הבן והבת הראשונים.

בעל המאור (יבמות יט ע"ב) מסביר בדברי הרי"ף כי אין מוכרים ספר תורה שבביל לשאת אישה אחרי שיש לו בן ובת. והוא חולק עליו ולדעתו מוכרים גם שבביל לשאת אישה על מנת להביא ילדים נוספים. כדעת הרי"ף נפסק בשו"ע: "אע"פ שקיים פריה ורביה, אסור לו לעמוד בלא אשה, וצריך שישא אשה בת בנים אם יש ספק בידו, אפילו יש לו כמה בנים; ואם אין ספק בידו לישא אשה בת בנים אא"כ ימכור ספר תורה, אם אין לו בנים - ימכור כדי שישא אשה בת בנים. אבל אם יש לו בנים - לא ימכור אלא ישא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד בלא אשה" (שו"ע אע"ז א ח).

הרמ"א מביא את דעת בעל המאור שאפשר למכור ספר תורה כדי לשאת אישה, אפילו יש לו כבר בן ובת. "ויש אומרים שאפילו אם יש לו בנים - ימכור ס"ת כדי שישא אשה בת בנים". והבית שמואל (סימן א ס"ק טז) פסק כמו הרמ"א וכך כתב: "הרא"ש כתב דמוכרים אף על גב דקיים פריה ורביה וכן הוא דעת המאור ורמב"ן והריטב"א והנ"י".

כשם שבזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ויצאו ממצרים, כך גם בדורנו בזכות נשים צדקניות יזכו ישראל וינגאלו משעבוד מלכויות ויבנו בית מקדש ויבוא אור ותשרה שכניה בעולם

סיפורים על הרב זצ"ל

וימת ה' לך היריון

סיפר הרב שאול דימרי: כאשר הייתי חבר מועצת העיר בטבריה, הגיעה אלי אישה וביקשה לשתף אותי בבעיה: אני זוכה להיריון שוב ושוב, אבל בכל פעם בחודש השלישי העובר נופל. בדקנו כל מה שאפשר, אבל לא נמצא דבר, ובעלי רופא גניקולוג. כבר הציעו לנו לקחת אם פונדקאית, כי הרחם שלי לא קולט, אבל אנחנו כמש רוצים להימנע מהפתרון הזה. אני יודעת שלכם הדתיים יש תרופות פלא, ואני מבקשת מאוד שתעזור לנו.

התקשרתי לרב זצ"ל וסיפרתי לו את הדבר. אחרי ששמע את כל הפרטים אמר לי הרב: תן לה מטפחת שלקחת מבית כנסת ותבקש ממנה שבשעה שהיא בהיריון תשים אותה על הבטן ותקשור בה את הרחם, התינוק לא ייפול. הבאתי לה מטפחת והדרכתי אותה מה לעשות. היא אמרה: אם לא יועיל, לא זיק. בשעה טובה היא נכנסה להיריון, והמתח היה גדול. אבל הנה, כגועי חודש שלישי והתינוק לא נופל. בחודש הרביעי בעלה ביקש לעשות אולטרסאונד, אבל היא לא רצתה. בסופו של דבר נולדו לה תאומים בן ובת. הייתי סנדק.

כל אבא מאושר בברית של הברית שלו, אבל האבא הרופא הזה היה מאושר במיוחד. מי כמוהו יודע כמה סיכון היה בהיריון הזה, כמה קצרה ידם של הרופאים מלהושיע במקרים כאלה, וכמה גדולה הברכה של הרב אליהו.

בסיום הברית ביקשתי מהאמא את המטפחת להחזיר לבית הכנסת והיא סירבה. היא אמרה לי שהיא רוצה עוד ילדים, ואת המטפחת הקדושה הזאת היא רוצה בבית שלה. לא רק בשביל היריון, היא צריכה אותה למזכרת על כוחה של הקדושה. על כוחו של ספר התורה.

ובאותו אחרי שנה היא נכנסה שוב להיריון. לא שאלתי אותה, אבל אני בטוח שגם בהיריון הזה היא השתמשה במטפחת הקדושה בשביל להזכיר לעצמה את הנוכחות של אלוקים ששותף ביצירה של כל ילד וילד. גם ההיריון הזה עבר בשלום ובסופו נולד לה בן מקסים.

אחרי שש שנים היא התקשרה וביקשה עוד מטפחת של ספר תורה בשביל לתת לחברה שלה. היא סיפרה לי שחברה שלה לא מצליחה להשלים היריון והיא מפילה פעם אחר פעם. היא כמובן לא מוכנה להיפרד מהמטפחת שהבאתי לה בהוראת הרב אליהו, אבל היא בטוחה שאפשר להשיג עוד מטפחות כאלה. הרב כבר לא היה בחיים, אבל הברכה שלו קיימת וההוראה שלו לא בטלה. עשיתי כפי שהרב אמר, נתתי לה מטפחת ונולד לה בן. באופן לא מפתיע היא קראה לו אליהו. עד כאן הסיפור כפי שהופיע בכרך ח' של "אביהם של ישראל". אלא שלאחרונה התקשרה אל הרב שאול דימרי משהי ואמרה: הגעתי לגיל 43, אמרו לי שאין לי כל סיכוי להרות. חברה שעזרת לה בעבר שלחה אותי אליך לקחת מטפחת. הרב דימרי נתן לה מטפחת, והנה לא עבר זמן רב והיא הודיעה לו שהיא בהיריון. היא הייתה נרגשת מאוד, סיפרה שלא נתנו לה סיכוי להרות בגלל גילה המבוגר, אבל הנה קרה לה הנס.

הרמ"א מביא בשם תרומת הדשן עוד הבדל בין חובת ההורים להביא את הילדים הראשונים לחובה להביא עוד ילדים וכתב: "וכן אם יש לו בנים הרבה ומתירא שאם ישא אשה בת בנים יבאו קטטות ומריבות בין הבנים ובין אשתו, מותר לישא אשה שאינה בת בנים. אבל אסור לישב בלא אשה משום חשש זו (ת"ה סימן רס"ג). מכאן משמע כי גם אם יש מתח וסכסוך בין בני זוג, צריך ללמוד להתגבר עליו בכל מיני מאמצים בשביל להישאר נשוי, וכן בשביל להישאר נשוי לאישה שיכולה להביא ילדים. אבל אם כבר קיים מצוות פריה ורבייה בבן ובת, יכול להתחתן עם אישה שאינה בת בנים.

בנים דוחים גירוש

הבדל נוסף בין חיוב הבן והבת הראשונים לחיוב שאר הילדים הוא בחובה לגרש כדי לשאת אישה שתלד ילדים. על פי ההלכה "נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - אינו רשאי לבטל. גרשה - מותרת לינשא לאחר, ורשאי השני לשהות עמה י' שנים" (יבמות סד). בימינו לא כופים על ההלכה הזו בגלל שיש אפשרויות להביא ילדים עם שכלולי הרפואה הקיימים היום). לדעת בעל המאור, צריך לגרש רק אם אין לו ילדים מנישואים קודמים. אבל אם יש לו בן ובת מנישואין קודמים - לא צריך לגרש את אשתו אחרי עשר שנים שלא ילדה.

אם יש בנים - יחכה שלושה רגלים אחרי פטירת אשתו

הבדל נוסף בין חיוב הבן והבת הראשונים לחיוב להביא עוד ילדים מביא בעל המאור בהלכה שאומרת "מתה אשתו - אסור לישא אשה אחרת עד שיעבור עליו ג' רגלים. ואם אין לו בנים - מותר לו לישא אשה לאלתר מפני ביטול פריה ורבייה". מכאן לומר בעל המאור כי אם יש לו בן ובת ורוצה להביא עוד ילדים אחרי פטירת אשתו, לא ינשא אלא עד שיעברו ג' רגלים.

גם הגאולה העתידה תלויה בילדים

התחלנו את השיעור בכך שהתורה מספרת לנו את סיפור יציאת מצרים דרך הסיפור של גזירת פרעה על הילדים והמאמץ העילאי של נשות ישראל לנצח אותו. הסיפור הזה נועד לתת לנו כוח לדור הזה להבין כי כשם שבזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ויצאו ממצרים, כך גם בדורנו בזכות נשים צדקניות יזכו ישראל וייגאלו משעבוד מלכויות ויבנו בית מקדש ויבוא אור ותשרה שכינה בעולם. אמן.

תשובה כהלכה

ילגיס לה שמחה, ילגיס לה קרחה. למה ה' צריך אותנו אם הוא מושלם? למה להביא ילדים לעולם כדי שגם הם יתחתנו וימותו וחוזר חלילה? אני לא יודע לומר מה אלוקים חושב ומה הוא רוצה. אבל אני יכול להתבונן בעולם הזה ולהבין שהמציאות שלנו מקבילה לעולמות העליונים, שהרי אדם נברא בצלם אלוקים. וכשאני מבין למה הורים כל כך רוצים ילדים, אני יכול להבין שזה נברא מקביל לרצון האלוקי להביא טוב. וכמו הורים הוא רוצה שנחיה נבון וטוב ולא נחיה חיים מופקרים שעונשם בצידי. **נְסִיחָה רַאשׁוֹנָה. האם יש עניין ליטול לחינוך ידיים ברגע שהוא יוצא מרחם אמו?** זהו מנהג חסידות מבורך ומקובל בבתי יולדות דתיים. אבל רק כשהוא לא מציק ולא הופך להיות משהו מטריד.

המרכז ההלכתי העולמי

ע"י מורי הוראה מרבני בית מדרש "דרכי הוראה לרבנים" בראשות מורנו הרב יוסף אליהו שליט"א.

072-260-2020 (בשעות 12-22) ניתן לשלוח שאלה בוואצפ למספר 054-319-8126

באתר www.darhei-horaah.org

מיייל rabanim.online@gmail.com